

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра права, філософії та політології

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.
Завідувач кафедри

проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МІЖНАРОДНЕ ПРАВО»

Галузь знань – 08 - Право

Спеціальність – 081 – Право

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна/заочна

Форма підсумкового контролю – екзамен

2024-2025 навчальний рік

Робочу програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології.

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

Розробники програми: кандидат юридичних наук, доцент С.О. Віхров
кандидат наук з державного управління, доцент М.М. Ребкало
Мова навчання – українська.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна Рік підготовки: 4 Семестри: 7 Кількість кредитів ECTS: 3	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності 081 право Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 22 год. Семінарські: 14 год. Самостійна робота: 54 год. Вид контролю: екзамен.	Загальна кількість годин: 90 Шифр та назва спеціальності 081 право Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 10 год. Семінарські: 4 год. Самостійна робота: 76 год Вид контролю: екзамен.

Навчальний курс «Міжнародне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти спеціальності 081 Право з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Предмет навчальної дисципліни загалом становить правове регулювання міжнародних відносин, що включає норми найважливіших галузей міжнародного права та інші правові засоби, за допомогою яких зазначені відносини набувають правового змісту, відбувається застосування та реалізація права, а також охорона міжнародного правопорядку.

Навчальний курс „Міжнародне право” являє собою загальний курс вивчення інституту „Міжнародного права”, який вивчається студентами підготовки бакалаврів галузі знань 081 Право. Навчальний курс „Міжнародне право” ґрунтується на загальних положеннях курсів „Теорія держави і права”, „Конституційне право”, „Конституційне право зарубіжних країн”, має тісні зв’язки з відповідними положеннями інших навчальних дисциплін міжнародно-правового спрямування – „Міжнародне приватне право”, „Міжнародний захист прав людини” та іншими.

Курс «Міжнародне право» розроблено для студентів IV курсу. На вивчення курсу відводиться 90 годин / 3 кредитів ECTS. Зокрема курс передбачає 22 годин лекційних занять, 14 годин практичних занять, а також 54 годин самостійної роботи студентів. Формою підсумкового контролю якості знань, навичок, вмінь студентів є екзамен у VII навчальному семестрі.

Метою вивчення дисципліни є усвідомлення студентами основних проблем міжнародного права та суті основоположних міжнародних договорів, особливо тих, згода на обов’язковість яких надана Верховною Радою України; осмислення загальних принципів міжнародного права та особливостей правового регулювання міждержавних відносин; вироблення вмінь роботи з нормативним матеріалом при вирішенні конкретних правових ситуацій, які можуть виникати у реальних міждержавних відносинах; формування у студентів юридичного мислення, політичної та правової культури, зацікавленості їх у поглибленні та розширенні правового світогляду тощо.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Міжнародне право» є організація у навчальному процесі педагогічної взаємодії, в результаті якої студентами будуть засвоєні основні поняття теорії міжнародного права, сформовані чіткі уявлення про структуру системи міжнародного права, з’ясовані особливості предмета і метода правового регулювання низки галузей міжнародного права, засвоєні фундаментальні положення найважливіших міжнародно-правових джерел, сформовані вміння і навички самостійного пошуку необхідних міжнародно-правових актів та правильного їх використання.

2.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Студенти повинні сформувані необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності
ЗК6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК8	Здатність бути критичним і самокритичним
ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів)
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
СК2	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову і систему.
СК3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК4	Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.
СК5	Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного і приватного права.
СК6	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.
СК8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.
СК9	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин відносин.
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми формулювати та обґрунтовувати правові позиції.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення
Програмні результати навчання	
ПРН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин
ПРН2	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел

ПРН5	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних)з достатньою обґрунтованістю
ПРН6	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему
ПРН7	Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами
ПРН8	Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
ПРН 12	Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло
ПРН 13	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
ПРН 14	Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.
ПРН 15	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних
ПРН 16	Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності
ПРН 18	Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
ПРН 19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів
ПРН 20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі і факти і робити обґрунтовані правові висновки.
ПРН21	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти й на підставі цього формувати необхідні висновки
ПРН22	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Бакалавр повинен знати:

- еволюцію, сучасний стан, основні риси та закономірності розвитку міжнародного права;
- сутність міжнародного права через його системні елементи: основні принципи, норми, інститути та галузі;
- предмет правового регулювання міжнародного права;
- основні поняття і терміни міжнародного права;
- роль міжнародного права в регулюванні внутрішньодержавних відносин;
- взаємозв'язок і взаємозалежність міжнародного й внутрішньодержавного права на прикладі України;
- місце та роль міжнародних організацій в міжнародній системі, механізм їх функціонування, юридичну силу прийнятих актів;
- положення міжнародно-правових документів і національного законодавства щодо участі України на міжнародній арені;
- роль України у реалізації міжнародно-правових відносин;
- важливість впливу міжнародного права на формування світогляду особи.

Бакалавр повинен вміти:

- визначати об'єкт міжнародного права;
- аналізувати відносини, що регулюються нормами міжнародного права, в тому числі, міжнародні міждержавні відносини і міжнародні відносини недержавного характеру;
- тлумачити міжнародні договори;
- керуючись текстами міжнародних угод, аналізувати чинне законодавство України на предмет відповідності міжнародним зобов'язанням України;

- аналізувати міжнародно-правові явища: чим вони були, чим є нині та чим можуть стати відповідно до сучасних тенденцій розвитку розглядати їх у взаємозв'язку та взаємодії з іншими міжнародно-правовими явищами;
- розглядати міжнародно-правові та внутрішньодержавні проблеми через призму захисту та забезпечення прав людини;
- давати морально-правову оцінку діям України та інших держав на міжнародній арені;
- давати морально-правову оцінку діяльності правоохоронних органів України згідно із Загальною декларацією прав людини та інших актів ООН;
- застосовувати набуті знання у власній професійній діяльності.
- формувати й аргументовано відстоювати власну позицію стосовно проблем міжнародного права.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела міжнародного права

1. Поняття сучасного міжнародного права, його особливості та соціальна природа.
2. Поняття «джерела міжнародного права».
3. Значення проблеми співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.

Тема 2. Суб'єкти міжнародного права. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві

1. Поняття міжнародних правовідносин. Основні риси сучасних міжнародних правовідносин. Система міжнародних правовідносин.
2. Держави як основні суб'єкти міжнародного права і міжнародних правовідносин.
3. Нетипові суб'єкти – державоподібні утворення.

Тема 3. Принципи міжнародного права

1. Загальна характеристика поняття «принципи права».
2. Поняття принципів міжнародного права. Функції, природа та ознаки основних принципів міжнародного права.
3. Класифікація основних принципів міжнародного права.

Тема 4. Міжнародно-правове регулювання. Міжнародна законність та міжнародно-правова відповідальність

1. Сутність і принципи міжнародного правотворчого процесу. Односторонні акти держави у міжнародному правотворчому процесі.
2. Участь громадськості у міжнародному правотворчому процесі.
3. Кодифікація і подальший розвиток міжнародного права.

Змістовий модуль 2.

Тема 5. Територія і міжнародне право

1. Поняття і значення території у міжнародних відносинах і міжнародному праві. Види територій.
2. Юридична природа та склад державної території. Правові підстави зміни державної території. Акреція. Протиправні зміни державної території. Оренда території.
3. Державні кордони: поняття, види та правовий режим державних кордонів. Види, способи, порядок встановлення й охорона державних кордонів. Правовий режим прикордонних зон.

Тема 6. Право міжнародних договорів

1. Право міжнародних договорів, його система та джерела.
2. Поняття міжнародного договору, суб'єкти права міжнародних договорів, сторони й учасники міжнародних договорів.
3. Види міжнародних договорів.
4. Укладання міжнародних договорів, правосуб'єктність на укладання договорів, повноваження.
5. Стадії укладання міжнародних договорів.

Тема 7. Право міжнародних організацій

1. Поняття, функції, принципи й джерела права міжнародних організацій.
2. Становлення й розвиток права міжнародних організацій. Історія виникнення міжнародних організацій та їх місце в житті сучасного міжнародного співтовариства.
3. Поняття, класифікація та роль міжнародних організацій у сучасних міжнародних відносинах.
4. Юридична природа міжнародних організацій, їх компетенція і функції.
5. Членство в міжнародних організаціях, порядок вступу й виходу з міжнародної організації. Органи міжнародної організації, порядок їх формування, компетенція й діяльність.
6. Участь України в міжнародних організаціях.

Тема 8. Міжнародне гуманітарне право

1. Поняття та джерела міжнародного гуманітарного права (права збройних конфліктів).
2. Механізми забезпечення, захисту прав та свобод людини.
3. Учасники збройних конфліктів. Режими воєнного полону та воєнної окупації.
4. Початок війни і закінчення війни, їх правові наслідки.
5. Заборона й обмеження визначених засобів і методів ведення війни.
6. Нейтралітет у війні. Ведення морської війни.

Змістовий модуль 3.**Тема 9. Міжнародне морське право**

1. Поняття і розвиток міжнародного морського права.
2. Основні принципи та джерела міжнародного морського права. Кодифікація норм міжнародного морського права.
3. Класифікація та делімітація морських просторів.
4. Прилегла зона і її правовий режим. Континентальний шельф. Виключна економічна зона: поняття, правовий режим.

Тема 10. Міжнародне право прав людини

1. Поняття, функції та правове закріплення міжнародних стандартів прав і свобод людини. Формування стандартів прав людини на універсальному рівні.
2. Поняття, функції та принципи міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Система міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Джерела міжнародного права захисту прав людини та основних свобод.
3. Класифікація прав людини. Поняття расової дискримінації.

Тема 11. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів і конфліктів

1. Поняття мирного розв'язання міжнародних спорів. Види міжнародних спорів.
2. Мирні засоби – єдиний правомірний спосіб вирішення спорів і розбіжностей між державами. Класифікація мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Безпосередні дипломатичні акції. Добрі послуги.
3. Традиційні мирні засоби розв'язання міжнародних спорів. Безпосередні переговори, стадії переговорного процесу. Консультації (факультативні, обов'язкові) та їх особливості. Міжнародна процедура примирення. Посередництво. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ.**Тематичний план**

Назви тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела міжнародного права	7	2		5
Тема 2. Суб'єкти міжнародного права. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві.	7	2	2	3

Назви тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Тема 3. Принципи міжнародного права	8	2		6
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання. Міжнародна законність та міжнародно-правова відповідальність	8	2	2	4
Змістовий модуль 2.				
Тема 5. Територія і міжнародне право	7	2	2	3
Тема 6. Право міжнародних договорів	8	2		6
Тема 7. Право міжнародних організацій	7	2	2	3
Тема 8. Міжнародне гуманітарне право	8	2	2	4
Змістовий модуль 3.				
Тема 9. Міжнародне морське право	10	2	2	6
Тема 10. Міжнародне право прав людини	10	2		8
Тема 11. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів і конфліктів	10	2	2	6
Усього годин	90	22	14	54

5. ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.

Змістовий модуль 1.

Семінар 1. Суб'єкти міжнародного права. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві

1. Співвідношення понять «суб'єкт міжнародного права» і «суб'єкт міжнародних правовідносин».

2. Поняття і види суб'єктів міжнародного права. Державоподібні утворення.

3. Держави як основні суб'єкти міжнародного права і міжнародних правовідносин.

4. Поняття визнання та його юридичне значення. Види і форми визнання.

5. Міжнародно-правове регулювання правонаступництва. Поняття і види правонаступництва. Правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування СРСР.

Семінар 2. Міжнародно-правове регулювання. Міжнародна законність та міжнародно-правова відповідальність

1. Відповідальність у міжнародному праві. Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності. Підстави міжнародної відповідальності суб'єктів міжнародного права.

2. Поняття й ознаки міжнародного правопорушення. Класифікація та види міжнародного правопорушення.

3. Зміст міжнародно-правової відповідальності держави. Відшкодування збитків. Поняття реквізицій, контрибуцій, реторсій, реституцій, репресалій та репарацій.

4. Контрзаходи і санкції в міжнародному праві, їх поняття і характерні особливості. Типи і види міжнародно-правових санкцій.

Змістовий модуль 2.

Семінар 3. Територія і міжнародне право

1. Міжнародно-правовий режим водних об'єктів. Міжнародні ріки. Режим судноплавства по Дунаю. Прикордонні ріки. Прикордонні озера.

2. Міжнародні канали.

3. Без'ядерні зони.

4. Договір про Антарктику.

5. Міжнародно-правовий режим Антарктики.

6. Правовий статус Арктики. Секторний поділ арктичних територій.

7. Концепція інтернаціоналізації Арктики. Арктична Рада: мета створення і членство.

8. Поняття і види територіальних спорів. Урегулювання територіальних спорів.

Семінар 4. Право міжнародних організацій

1. Організація Об'єднаних Націй (ООН): історія створення, цілі та принципи. Головні органи ООН. Спеціальні установи ООН.
2. Організація Північноатлантичного договору (НАТО).
3. Рада Європи: історія створення, цілі та принципи.
4. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).
6. Європейський Союз (ЄС): історія створення, цілі та принципи.

Семінар 5. Міжнародне гуманітарне право

1. Захист жертв війни: основні положення.
2. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця.
3. Захист поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію. Військовополонені. Інтерновані особи. Зони безпеки.
4. Контроль за виконанням права збройних конфліктів. Національні і міжнародні засоби забезпечення норм права збройних конфліктів
5. Право збройних конфліктів і миротворчі сили ООН.

Змістовий модуль 3.

Семінар 6. Міжнародне морське право

1. Правовий режим відкритого моря. Район відкритого моря. Правовий режим міжнародного морського дна. Замкнені і напіввідкриті моря.
2. Міжнародно-правовий режим наукових досліджень Світового океану.
3. Міжнародні морські організації.
4. Правові питання надання допомоги та порятунку на морі. Правові проблеми статусу військових кораблів.

Семінар 7. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів і конфліктів

1. Міжнародне правосуддя та історія його становлення й розвитку.
2. Міжнародний суд ООН: склад, порядок утворення, компетенція, юрисдикція. Сучасна система міжнародних судових установ.
3. Регіональні та спеціалізовані міжнародні судові установи. Міжнародний трибунал з морського права. Суд Європейського Союзу.
4. Європейський Суд з прав людини.
5. Міжнародні трибунали. Міжнародний арбітраж (третейський суд). Засади міжнародного арбітражу. Постійна палата третейського суду.
6. Розв'язання міжнародних спорів у міжнародних організаціях. Механізм розв'язання міжнародних спорів в рамках ООН (Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН) і регіональних організацій.

Теми презентацій (самостійна робота)

1. Поняття, особливі риси та призначення сучасного міжнародного права.
2. Норми міжнародного права: порядок створення та види.
3. Основні принципи міжнародного права, їх значення в системі права.
4. Джерела сучасного міжнародного права.
5. Система міжнародного права.
6. Сфера дії міжнародного права.
7. Суб'єкти міжнародного права.
8. Міжнародна правосуб'єктність держави.
9. Проблема визнання та правонаступництво суб'єктів у міжнародному праві.
10. Поняття, юридична природа та складові частини державної території.
11. Континентальний шельф, його правовий режим.
12. Правовий режим Антарктики.
13. Міжнародний район морського дна та його режим за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
14. Міжнародний договір, стадії процесу його укладення.
15. Недійсність, призупинення або припинення дії договорів. Внесення змін до договорів.

16. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.
17. Поняття міжнародної організації, їх види та правосуб'єктність.
18. ООН та система її головних органів.
19. Міжнародні конференції, їх статус і функції. Механізм прийняття рішень.
20. Міжнародний Суд ООН: склад, повноваження, судова процедура.
21. Спеціалізовані установи ООН.
22. Правові засоби розв'язання міжнародних спорів.
23. Міжнародне право прав людини, його особливості в порівнянні з іншими галузями міжнародного права.
24. Поняття та види відповідальності у міжнародному праві.
25. Міжнародні правопорушення, їх види.
26. Система органів зовнішніх зносин.
27. Дипломатичні і консульські представництва.
28. Міжнародні кримінальні суди.
29. Інститут видачі злочинців у міжнародному праві.
30. Інтерпол: структура, функції, повноваження.
31. Транснаціональні корпорації та їх значення в міжнародному економічному праві.
32. Проблема захисту прав людини в сучасному міжнародному праві.
33. Механізми міжнародного співробітництва в сфері прав людини.
34. Європейський суд з прав людини: склад, повноваження, судова процедура.

7. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5-6 балів** (“відмінно”), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Студент може отримати **4 бали** (“добре”), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Студент може отримати **3 бали** (“задовільно”), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Студент може отримати **2 бали** (“незадовільно”), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується юридичною термінологією.

Рівень володіння професійно-методичними вміннями визначається під час виконання студентом практичного завдання (аналіз запропонованої практичної ситуації з точки зору

застосування норм права, складання власного варіанту її вирішення) на практичних заняттях, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання заліку (V семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість правового аналізу конкретної теми з точки зору їх відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент може отримати **5-6 балів** (“відмінно”) або «зараховано», якщо завдання виконане ним повністю, є комунікативно орієнтованим, відповідає вимогам поетапного формування навичок і вмінь та принципам навчання ІМ, відбиває специфіку навчання правового матеріалу, демонструє володіння студентом юридичною термінологією. За розробку, що в основному відповідає вимогам, виконане повністю, проте має незначні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, невелику кількість термінологічних помилок, що не перешкоджають розумінню змісту, він може отримати **4 бали** (“добре”) або «зараховано». Практичне завдання, яке виконане частково, має серйозні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, містить значну кількість помилок, оцінюється **3 балами** (“задовільно”) або «зараховано». Завдання, яке майже чи повністю не відповідає встановленим викладачем вимогам, демонструє недоречне вживання методичних термінів, оцінюється **0-2 балами** (“незадовільно”) або «незараховано».

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Назва теми	Всього балів	Практичні заняття	Індивідуальна робота	Контрольна робота	Самостійна робота
------------	--------------	-------------------	----------------------	-------------------	-------------------

Змістовий модуль 1.					
Тема 1. Поняття, предмет, метод, система та джерела міжнародного права	4		3		1
Тема 2. Суб'єкти міжнародного права. Визнання та правонаступництво у міжнародному праві	6	4	1		1
Тема 3. Принципи міжнародного права	5		3		2
Тема 4. Міжнародно-правове регулювання. Міжнародна законність та міжнародно-правова відповідальність	6	4	1		1
Змістовий модуль 2.					
Тема 5. Територія і міжнародне право	6	4	1		1
Тема 6. Право міжнародних договорів	4		2		2
Тема 7. Право міжнародних організацій	6	4	1		1
Тема 8. Міжнародне гуманітарне право	6	4	1		1
Змістовий модуль 3.					
Тема 9. Міжнародне морське право	6	4	1		1
Тема 10. Міжнародне право прав людини	5		3		2
Тема 11. Міжнародно-правові засоби вирішення спорів і конфліктів	6	4	1		1
	60	28	18		14
Екзамен	40				
Усього	100				

Вид навчальної діяльності	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на семінарському занятті	7	4	до 28
Індивідуальне завдання	11	1-3	до 18
Самостійна робота, реферативні повідомлення, вирішення практичних задач, складання документів	11	1-2	до 14
Екзамен	1	40	до 40
Разом			до 100

9. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D		
60–63	E	задовільно	

35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття, предмет і об'єкт міжнародного права.
2. Поняття й основні принципи побудови системи сучасного міжнародного права.
Структура міжнародного права. Концепція «м'якого права».
3. Поняття «джерела міжнародного права», їх класифікація й загальна характеристика.
4. Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.
5. Поняття і види суб'єктів міжнародного права.
6. Держави як основні суб'єкти міжнародного права і міжнародних правовідносин.
Імунітет держави.
7. Україна як суб'єкт міжнародного права і міжнародних правовідносин.
8. Поняття, види, форми, засоби, типи та юридичне значення міжнародно-правового визнання.
9. Поняття і види правонаступництва. правонаступництво України.
10. Класифікація основних принципів міжнародного права.
11. Поняття, класифікація норм міжнародного права. Імплементация норм міжнародного права.
12. Поняття і сутність міжнародної законності.
13. Види і форми міжнародно-правової відповідальності держав.
14. Поняття й ознаки міжнародного правопорушення. Класифікація та види міжнародного правопорушення.
15. Типи і види міжнародно-правових санкцій.
16. Поняття і значення території у міжнародних відносинах і міжнародному праві. Види територій.
17. Юридична природа та склад державної території. Правові підстави зміни державної території. Акреція.
18. Державні кордони: поняття, види та правовий режим державних кордонів. Види, способи, порядок встановлення й охорона державних кордонів.
19. Поняття та класифікація міжнародної території.
20. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
21. Правовий статус Арктики. Секторний поділ арктичних територій. Арктична Рада: мета створення і членство.
22. Поняття і види територіальних спорів. Урегулювання територіальних спорів.
23. Право міжнародних договорів, його система та джерела.
24. Поняття міжнародного договору, суб'єкти права міжнародних договорів, сторони й учасники міжнародних договорів.
25. Види міжнародних договорів.
26. Укладання міжнародних договорів, правосуб'єктність на укладання договорів, повноваження. Консенсус. Стадії укладання міжнародних договорів.
27. Промульгація міжнародного договору. Пролонгація міжнародного договору. Застереження до договорів та їх юридичні наслідки.
28. Форма й структура міжнародного договору. Мова міжнародного договору. Тлумачення міжнародного договору і види тлумачення.
29. Дія міжнародного договору. Умови чинності договору, визнання договору недійсним.
30. Перегляд договору. Новація міжнародного договору. Факультативний протокол.

31. Припинення й призупинення дії договору. Підстави припинення дії договору.
32. Поняття, функції, принципи й джерела права міжнародних організацій. Становлення й розвиток права міжнародних організацій.
33. Поняття, класифікація та роль міжнародних організацій у сучасних міжнародних відносинах.
34. Історія виникнення міжнародних організацій та їх місце в житті сучасного міжнародного співтовариства.
35. Юридична природа міжнародних організацій, їх компетенція і функції. Членство в міжнародних організаціях, порядок вступу й виходу з міжнародної організації.
36. Участь України в міжнародних організаціях.
37. Органи міжнародної організації, порядок їх формування, компетенція й діяльність. Правотворча діяльність міжнародних організацій та їх органів, юридична сила актів міжнародних організацій.
38. Організація Об'єднаних Націй (ООН): історія створення, цілі та принципи.
39. Головні органи ООН. Спеціальні установи ООН. Представництва при міжнародних організаціях.
40. Організація Північноатлантичного договору (НАТО).
41. Рада Європи: історія створення, цілі та принципи.
42. Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ).
43. Ліга Арабських держав (ЛАД).
44. Організація американських держав (ОАД).
45. Організація Африканської Єдності (ОАЄ).
46. Європейський Союз (ЄС): історія створення, цілі та принципи.
47. Співвідношення понять «міжнародне гуманітарне право», «право збройних конфліктів» та «право війни». Поняття і функції права збройних конфліктів. Система права збройних конфліктів. Становлення та кодифікація права збройних конфліктів.
48. Джерела і принципи права збройних конфліктів. «Право Гааги» і «Право Женеви».
49. Об'єкт і сфера застосування права збройних конфліктів.
50. Правовий статус учасників збройних конфліктів.
51. Основні інститути права збройних конфліктів. Методи й засоби ведення воєнних дій.
52. Захист жертв війни: основні положення.
53. Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. Захист поранених, хворих та осіб, що потерпіли корабельну аварію. Військовополонені. Інтерновані особи. Зони безпеки.
54. Режим воєнної окупації: поняття окупації, дія режиму в часі. Управління окупованою територією. Правове становище населення окупованої території. Рух опору на окупованій території.
55. Поняття та види нейтралітету.
56. Контроль за виконанням права збройних конфліктів. Право збройних конфліктів і миротворчі сили ООН. Національні і міжнародні засоби забезпечення норм права збройних конфліктів.
57. Поняття і розвиток міжнародного морського права. Основні принципи та джерела міжнародного морського права. Кодифікація норм міжнародного морського права.
58. Класифікація та делімітація морських просторів.
58. Простори, що входять до складу території прибережної держави. Внутрішні морські води, їх правовий режим. «Історичні затоки». Морські порти. Поняття територіальних вод. Право мирного проходу через територіальні води. Води архіпелагу.
59. Прилегла зона і її правовий режим. Континентальний шельф. Виключна економічна зона: поняття, правовий режим.
60. Правовий режим відкритого моря. Район відкритого моря. Правовий режим міжнародного морського дна. Замкнені і напівзамкнені моря.
61. Міжнародні протоки, канали і річки, що використовуються для міжнародного судноплавства.

62. Поняття, функції та правове закріплення міжнародних стандартів прав і свобод людини. Формування стандартів прав людини на універсальному рівні.
63. Поняття, функції та принципи міжнародного права захисту прав людини та основних свобод. Система міжнародного права захисту прав людини та основних свобод.
64. Джерела міжнародного права захисту прав людини та основних свобод.
65. Класифікація прав людини. Поняття расової дискримінації. Права корінних народів і таких, що ведуть племінний спосіб життя.
66. «Хартія прав людини» (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права), її загальна характеристика, юридична сила.
67. Види правових режимів, порядок в'їзду, виїзду, оформлення перебування іноземних громадян. Права і свободи іноземних громадян і осіб без громадянства.
68. Основні групи міжнародних документів про захист прав людини. Міжнародні органи із захисту прав людини.
69. Поняття мирного розв'язання міжнародних спорів. Види міжнародних спорів. Класифікація мирних засобів розв'язання міжнародних спорів. Безпосередні дипломатичні акції. Добрі послуги.
70. Традиційні мирні засоби розв'язання міжнародних спорів. Безпосередні переговори, стадії переговорного процесу. Консультації (факультативні, обов'язкові) та їх особливості. Міжнародна процедура примирення. Посередництво. Міжнародні слідчі і погоджувальні комісії.
71. Міжнародне правосуддя та історія його становлення й розвитку. Постійна палата міжнародного правосуддя.
72. Міжнародний суд ООН: склад, порядок утворення, компетенція, юрисдикція.
73. Сучасна система міжнародних судових установ.
74. Регіональні та спеціалізовані міжнародні судові установи.
75. Розв'язання міжнародних спорів у міжнародних організаціях. Механізм розв'язання міжнародних спорів в рамках ООН (Генеральна Асамблея ООН, Рада Безпеки ООН, міжнародний Суд ООН) і регіональних організацій.

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Навчальна програма.
 Робоча програма навчальної дисципліни.
 Перелік рекомендованої літератури з курсу.
 Методичні матеріали до семінарських і практичних занять.
 Питання для самостійного опрацювання.
 Тематика рефератів.
 Перелік питань для підсумкового контролю знань.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативно-правові акти

1. Декларація принципів міжнародного права, які стосуються дружніх відносин та співробітництва держав відповідно до Статуту ООН 1970 р. ООН. Нью-Йорк, 1970. 145 с.
2. Декларація про державний суверенітет України. // *Відомості Верховної Ради України*. 1990. № 31. Ст. 429.
3. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини. К: Право, 1999. 29с.
4. Женевські конвенції про захист жертв війни 1949 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/>
5. Загальна декларація прав людини 1948р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
6. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004р. № 1629-IV. // *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 29, Ст. 367.

7. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991р. №406-VII. // *Відомості Верховної Ради України*. 1992, № 2, Ст. 5.
8. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV. // *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 50, Ст. 540.
9. Про правонаступництво України: Закон України від 12.09.1991р. № 1543-XII. // *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 46. Ст. 617.
10. Про Уповноваженого Верховної Раді України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. № 776/97-ВР. // *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 20. Ст. 99.
11. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011р. № 5773-VI. // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 179.
12. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011р. № 3671-VI. // *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 16. Ст. 146.
13. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення URL : <http://zakon.rada.gov.ua/>
14. Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсичної зброї та про їх знищення. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/>
15. Конвенція про правонаступництво стосовно міжнародних договорів. К: Юрінком, 1996, С. 58-90.
16. Конвенція про режим судноплавства на Дунаї. URL: <http://search.ligazakon.ua/>
17. Конституція України. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини. URL: <http://subject.com.ua/>
19. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права людини 1966р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
20. Про основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України. від 02.07.1993 № 3360-XII. // *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 37. Ст. 379.
21. Регламент Європейського суду з прав людини. *Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі*. 1999. №1. С. 123-217.
22. Статут Організації Об'єднаних Націй. Нью-Йорк, ООН, 1996.
23. Віденська конвенція про право міжнародних договорів: міжнародний документ від 23.05.1969 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua>
24. Про морське право. Конвенція ООН від 10.12.1982 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_057.
25. Про відкрите море. Конвенція ООН від 29.04.1958 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_180.
26. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 12 жовтня 2018 року “Про невідкладні заходи щодо захисту національних інтересів на Півдні та Сході України, у Чорному та Азовському морях і Керченській протоці”: указ президента України від 12.10.2018 р. №320/2018. URL : http://search.ligazakon.uaU320_18.html.
27. Статут Міжнародного суду: Конвенція ООН від 25.06.1945 р. № 360. URL : <http://consultant.parus.ua/?doc=00AGK621C9>.
28. Резолюція Ради безпеки ООН від 22.11.1967 р. URL : <https://ru.wikisource.org/wiki>.
29. Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 2. Ст. 605.
30. Рішення Міжнародного Суду ООН по справі Нікарагуа проти США. URL: <http://bfveteran.ru/pravo>.
31. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. №36. Ст. 957.

Основні джерела:

1. Актуальні проблеми сучасного міжнародного права : / редкол. А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. Харків: 2016. Ч. 2. 490 с.

2. Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підручник. Київ. Видавництво Ліра-К, 2019. 416 с.
3. Войціховський А.В. Міжнародне право : підруч. Харків, 2020. 544 с.
4. Гердеген. М. Міжнародне право / пер. Р. Корнута. Київ. К.І.С., 2011. 516 с.
5. Килимник І. І., Домбровська А.В. Конспект лекцій із навчальної дисципліни «Міжнародне право». Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 64 с
6. Когутич І.І., Конюшин Ю.І. Практикум із курсу «Міжнародне публічне право». Львів, 2020. 115 с.
7. Кононенко В. П. Вирішення територіальних спорів Міжнародним Судом ООН: теорія і практика : монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2018. 438 с.
8. Мицик В. В. Міжнародне публічне право. Том 1. Основи теорії: підруч. Київ. Право, 2019. 416 с.
9. Міжнародне гуманітарне право: посіб. / за ред. Т.Р. Короткого. Київ-Одеса.: Українська гельсінська спілка з прав людини, Фенікс. 2017. 145с.
10. Міжнародне право : навч.-метод. пос. / уклад. К. Ю. Фіщенко, В. Х. Ярмакі, М. К. Гопич. Одеса : ОДУВС, 2015. 286 с.
11. Міжнародне право: навч. посіб. / Буроменський М.В. та ін. Київ. Юрінком Інтер, 2005. 336 с.
12. Міжнародне публічне право : підручник / за ред. В. М. Репецького. Київ. Знання, 2012. 437 с.
13. Перепьолкін С.М. Міжнародне право : словник-довідник Харків : Юрайт, 2014. 403 с.
14. Пронюк Н. В. Сучасне міжнародне право : навч. посіб. Київ. КНТ, 2010. 344с.
15. Сироїд Т.Л. Міжнародне публічне право : підручник. Одеса. Фенікс, 2018. 744 с.
16. Сірант М.М. Міжнародне публічне право. схеми та дефініції: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2013. 215 с.
17. Теліпка В. Е., Овчаренко А. С. Міжнародне публічне право: навч. посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2010. 608 с.
18. Тетарчук І, Дяків Т. Міжнародне право: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 208 с.
19. Тимченко Л. Д., Кононенко В.П. Міжнародне право: підручник. Київ. Знання, 2012. 631с.
20. Чижмарь, Ю.В. Національне та міжнародне право: теоретико-правові проблем : монографія. Харків : Діса плюс, 2015. 472 с.

Допоміжні джерела:

1. Денисов В.Н., Євінгов В.І. Суверенітет України і міжнародне право. Київ, 1995. 340 с.
2. Удовенко Г. Й. Україна на міжнародній арені. К., 1998. 231 с.
3. Буткевич В.Г., Мицик В.В., Задорожній О.В. Міжнародне право. Основи теорії: підручник. Київ. Либідь, 2002. 608 с.
4. Буроменський М.В. Міжнародне право в документах. Харків: Видавництво Національного ун-ту внутрішніх справ, 2003. 376 с.
5. Копачинська Г.В. Проблеми формування морських кордонів в Азовсько-Керченській акваторії: невирішене питання україно-російських відносин. *Економічні інновації*. 2011. Випуск 44. С.108-115.
6. Савченко М.И. Морское право. *Промышленно-торговое право*. 2006. № 6. С. 5-180.
7. Гишимов Є. Право міжнародної безпеки: міжнародне право. *Віче*. 2008. №15. С.45-46.
8. Ржевська В.С. Право держави на самооборону і міжнародна безпека. Київ. Проміні, 2005. 251 с.

Інтернет-ресурси.

1. <http://www.rada.gov.ua>
2. <http://www.kmu.gov.ua>
3. <http://www.president.gov.ua>
4. <http://www.bank.gov.ua>

5. <http://www.sfs.gov.ua>
6. <http://www.customs.gov.ua>
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. <http://www.menr.gov.ua>
9. <http://www.mof.gov.ua>
10. <http://www.me.gov.ua>
11. <http://www.drs.gov.ua>
12. <http://www.arbitr.gov.ua>
13. <http://www.spfu.gov.ua>
14. <http://www.rp.gov.ua>
15. <http://www.nssmc.gov.ua>
16. <http://www.mtu.gov.ua>